

«ՍԻՈՆ»-Ի ԼՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամսագրիս նախորդ թիւով Խմբագրութեանս հարցում ուղղած նոյն Օրինորդ մեր առջև դրած է խիստ հետաքրքրական հարցում մը. — Վիճիչ է Զեր կարծիքը Garden Tomb կոչուած վայրի մասին: Ի՞նչ տուեալներ կան Ս. Թարութեան Տաճարը իբրև Քրիստոսի խաչելութեան ու յարութեան իսկական վայրը ապացուցանող:

Նախ, առ ի լուստարանութիւն մեր ընթերցողներուն, յայտնե՛ք թէ Garden Tomb կոչուած վայրը, Երուսաղէմի պարզապարտ հին քաղաքին հիւսիսակողմը, գտնուած է 1882ին, Անգլիացի Ճէնէրալ Կորտոնի կողմէ (այդ պատճառաւ, վայրը կոչուած է նաև Gordon's Calvary), որ ի զուր ջանացած է ապացուցանել թէ մեր Տէրը, Պիտոսոսի առջև, այս վերջնոյն ապարանքին մէջ (որուն վայրը կը ցուցուի ներկայիս Via Dolorosa — Խաչի Ճանապարհ — կոչուած ճամբուն վրայ, հին քաղաքէն ներս) դատուել է խաչի մահուան արժանի նկատուելէ ետք, հիւսիսային և ոչ թէ արեւմտեան ուղղութեամբ առաջնորդուած է խաչելութեան վայրը: Սակայն բազմաթիւ են և հիմնաւոր՝ ապացոյցները, Ս. Թարութեան Տաճարի Քրիստոսի խաչելութեան և յարութեան իսկական վայրը ըլլալը հաստատող: Թըւենք զանոնք մի առ մի:

“

Վերջացնելէ առաջ՝ թելադրութիւն մը: Արժանապատիւ Տէր Հայրը չէ՞ր կարծեր որ յարմարագոյն պիտի ըլլար իւրաքանչիւր էջի աջ կողմը սխանակ մը աւելցնել և համապատասխան օրուան դիմաց նշանակել լուսնային ամսաթիւը, ինչպէս ունին Նուիրապետական մեր միւս Աթոռներու Օրացոյցները, մանաւանդ որ իսթանպուլ իսլամական երկրի մէջ գտնուելուն՝ աւելի կարեւորութիւն կը ստանայ լուսնական ամիսը հոն:

ԳԵՈՐԳ Ս. ԺԻՆԻՎԻՋԵԱՆ

1. — Հռովմի Ադրիանոս կայսրը, 135 թուականին, Հրեաները ամբողջապէս արտաքսելէ ետք Ս. Քաղաքէն, իր զայրոյթը դարձուց նորակազմ քրիստոնեայ համայնաքին վրայ, և, խափանելու համար Քրիստոսի խաչուած և թաղուած վայրին մօտ Անոր հետեորդներուն կողմէ, կատարուելիք որեւէ համախմբում և պաշտամունք, Վեցիւս չափառածունիին ձօնուած մեհեան մը կանգնեց այդ սուրբ վայրին վրայ, ինչպէս Քրիստոսի Ս. Մինդեան և Սողոմոնի տաճարի վայրերուն վրայ շինել տուած էր Ամբողիսի և Ժիվիթերի անունով հեթանոսական աղօթատեղիներ:

2. — Երբ Հեղինէ թագուհին Ս. Երկիր եկաւ ի խնդիր Քրիստոսի խաչափայտին, Քրիստոսի կրօնը ընդունած համայնք մը գոյութիւն ունէր արդէն Երուսաղէմի մէջ: Եւ նկատելով որ մեր Տիրոջ համբարձումէն առդին չէ դադարած գոյութիւնը իրենց կրօնը ծածկարար պաշտող քրիստոնեաներու, անկարելի է որ քանի մը սերունդ անցնելէ ետք մոռացութեան արուէր այն վայրը՝ ուր կատարուեցաւ մարդկային պատմութեան գերագոյն ողբերգութիւնն ու զոհաբերութիւնը:

3. — Ս. Գերեզմանին մօտիկը (Խաչգիւտի տարած տեղը) թագունիին ջանքերով գտնուած երեք խաչերը, և մանաւանդ անոնցմէ մէկուն վրայ հրաշալի պատահարի մը երևոյթը կասկած չեն թողուր թէ Քրիստոսի խաչափայտն էր այդ մէկը, քանի որ ան կրնար մեր Տիրոջ խաչուած վայրին մօտերը թաղուած ըլլալ միայն:

4. — Խաչգիւտէն քառորդ դար ետք, Ս. Կիւրեղ Հայրապետի օրով, խաչի նշանին Գողգոթայէն մինչև Զիթենեաց լեռ շողափայլ երեւումը հզօրագոյն է փառաբերան թէ առաջինը ես (և ներկայ Ս. Թարութեան Տաճարը) սրբավայր մըն է և մեծագոյնը Սրբավայրերուն:

5. — Ս. Թարութեան Տաճարէն քանի մը տասնեակ մէթր դէպի արեւելք, Հուստերականներու եկեղեցիին ձախ կողմը, Russian Excavations կոչուած Ռուսական մատուռ մը գոյութիւն ունի, ուր ցոյց կը տրուի ֆուցորդը պարիսպի մը և անոր մէջ բացուած այն անցքին (բրան), ուր-

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԸՌԱՅ

ՏՕՆ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆԶԱՑ

Թարգմանչաց յիշատակը Ս. Յակոբի մէջ մասնաւոր հանդիսաւորութեամբ սկսած է աստիճանաբար այն օրէն ի վեր երբ Դուրեան Սրբազան արժանաւորապէս բազմեցաւ Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռին վրայ: Եւ որովհետեւ գահակալութեան ամսաթիւը մօտիկ էր Թարգմանչաց և հետեաբար Ս. Եղիշէի տօնին, Հոկտեմբերի մէջ, Ն. Սրբազնութիւնը կարգադրած է որ երկու յիշատակներ միացուին Թարգմանչաց տօնին առթիւ:

Այս տարի Թարգմանչաց տօնը հանդիպեցաւ Հոկտեմբեր 27ին, Շր. Ուրբաթ երկուշ, Ս. Պատրիարքը եկեղեցականաց թափօրով իջաւ եկեղեցի և նախագահեց նախատօնակի հանդիսութեանց, իսկ Շր. ներկայ գտնուեցաւ առաւօտեան ժամերգութեան: Մանկունք չարականը երգութե-

կէ, ըստ աւանդութեան, մեր Տէրը խաչը աւանք բերուած է Գողգոթայի բլուր՝ իր չգործած մեղքերուն համար իր կեանքը վրայ տալու: Հնազանքներ համաձայն են թէ պարսպը ունի 2500 տարուան հնուութիւն:

6. — Դարերու ընթացքին, նոյն Սըրբավայրին մէջ պատահած հրաշքները կոչուեցան փարատելու այն վերջին կտակածները որոնք կրնան տակաւին տեղ բռնած ըլլալ քրիստոնեաներէ մօտեց մտքին մէջ: Յիսուսի խաչելութեան վայրի ստուգութեան մասին:

7. — Եւ վերջապէս, մեր քրիստոնէական հաւատքը թոյլ չի տար մեզ երկբայիլ, թէ Տէրը իր անիմանալի միջոցներով պիտի ուղղէր ճշմարիտ կրօնքին հեծեալները զէպի մարդկային ցեղի փրկագործութեան մեծագոյն պատարագին իսկական թառերովայրը, եթէ անոնք, աւերակայնիլ անփութութեամբ մուտքած ըլլալով, տարբեր վայրի մը դիմած ըլլային կառուցանելու համար Մայր Տաճարը Քրիստոնէութեան:

ցաւ բուն ատեանի մէջ և Ս. Պատրիարք Հայրը շուրջառաւ-գանազան տառած նախաւ գահեց ժամերգութեան այդ մասին, որով մէջ կը յիշատակուին տօնիլ սրբոց անունները Քրիստոս Աստուծ մեր մարթանքով, զոր ըստ Լուսարարապետ Մեսրոպ Սրբազան(7), մասնաւորապէս յիշատակելով Ս. Պատրիարք Հօր անունը սրտառայեց բարեմարթութիւններով. իսկ Որ ընտեցեալ աղօթքը կարդաց Ս. Պատրիարքը, որմէ յետոյ ելաւ իր աթոռը և եպիսկոպոսներ աւ վարդապետներ, ինչպէս նաեւ քարկալական և ժառանգաւորներ յաւատարմորով շնորհաւորեցին Ն. Ամենապատուութիւնը թէ՛ անուան և թէ՛ գահակալութեան կրկնակ տօներուն առթիւ:

Թարգմանչաց տօնին պատարագին էր Տ. Բարգէշ Սրբազան(8), որ ճաշու գիրքի ընթերցումէն ետքը քարոզեց, ձեռք վասն հոգեւորացն, եղբարք, ոչ կամիմ երբ եզեք խցեք (Ա. Կորնթ. 1) քնարանով, և վեր հանեց սա իրողութիւնը թէ Հայոց. եկեղեցւոյ բոլոր Թարգմանիչ վարդապետներուն գործը հոգեւոր էր ըստ ինքեան. անոնք իբրեւ ուսուցիչ և դաստիարակ շախտեցան, աշակերտներ հասցուցին որ շարունակեն հոգեւոր դաստիարակութեան և լուսաւորութեան գործը Հայ ժողովուրդին մէջ:

Ս. Պատարագի աւարտումէն ետքը, Ս. Պատրիարք Հայրը երգեցիկ թափօրով առաջնորդուեցաւ Պատրիարքարանի մեծ սրահը, որուն խորքը զարդարուած էր օրուան տօնին պատշաճ վայելչութեամբ և պատրիարքական ոսկեգոծ աթոռը դըրուած էր բարձր պատուանդանի մը վրայ, չըջապատուած թաթ ծաղիկներու թաղարնիքով: Միւս կողմէն Ս. Աթոռին մէջ նոր հաստատուած ելիքարակալ լոյսի կազմածներ առատ և արծաթ լուսով ողորդած էին զմեք իս սրահը:

Պատր. Փոխանորդ Գերշ. Տ. Մկրտիչ Եպս. Աղաւնուհի, յանուն Ս. Աթոռոյս

(7) Մականունանեալ Նշանեան: Յետագային Պատրիարք Ս. Աթոռոյ (1939-1944):

(8) Մականունանեալ Կիւլէսէեան: Թեմապային Ս. Աթոռակից: Կարգաւորական Մեծի Տանն Կիլիկիոյ յԱնթիւրիան (1931-1936):